

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

XIX щорічної науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів, співробітників та студентів

“АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ”

*Секція. Актуальні проблеми
дошкільної освіти: інноваційні
шляхи їх вирішення*

15 травня

Мукачево – 2014

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**З Б І Р Н И К
ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ**

*XIX щорічної науково-практичної конференції викладачів,
аспірантів, співробітників та студентів*

**«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ
ОСВІТИ І НАУКИ»**

*Секція. Актуальні проблеми дошкільної освіти: інноваційні
шляхи їх вирішення*

15 травня

Мукачево - 2014

Збірник тез доповідей XIX щорічної науково-практичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів «Актуальні аспекти та перспективи сучасної освіти і науки». Секція «Актуальні проблеми дошкільної освіти: інноваційні шляхи їх вирішення», 15 травня 2014 р. / Мукачівський державний університет. Кафедра педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти. – Мукачево: РВЦ МДУ. – 2014. – 110 с.

Відповідальні за випуск:

Фіцула М.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

Добош О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

Чекан О.І. – асистент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

У збірнику подано матеріали доповідей науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, а також студентів ОКР «Бакалавр» та «Магістр» з актуальних проблем дошкільної освіти.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Атрощенко Т.О., Балог С.</i> Особливості складання творчих розповідей у старшому дошкільному віці	6
<i>Атрощенко Т.О., Мелеш М.</i> Розвиток художньо-мовленнєвої діяльності у дошкільному дитинстві	7
<i>Барна Х.В.</i> Особливості розвитку зв'язного мовлення дошкільників у процесі розповіді	9
<i>Добош О.М.</i> Підготовка майбутніх вихователів ДНЗ до управлінської діяльності	12
<i>Добош О.М., Прокон Г.</i> Роль комунікативної обдарованості та її розвиток у дошкільному віці	15
<i>Добош О.М., Тумакова О.</i> Своєрідність виявлення обдарованості у період дошкільного дитинства	17
<i>Іванова В.В.</i> Структура психологічної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу	20
<i>Іванова В.В., Боршом Т.</i> Вікові особливості сприйняття дитячих анімаційних фільмів та телепрограм	24
<i>Іванова В.В., Костьо С.</i> Психологічні порушення під впливом дитячо-батьківських відносин	27
<i>Іванова В.В., Самойлова Л.</i> Формування у дошкільників ціннісного ставлення до своїх базових прав у сім'ї	31
<i>Карпова Е.Е., Вітязь Л.</i> Педагогічні аспекти проблем морального вибору дітей	34
<i>Карпова Е.Е., Ярема Н.</i> Особливості виховання усвідомлення власної поведінки дитиною в дошкільному віці	36
<i>Кас'яненко О.М.</i> Інноваційні технології розвитку мовлення дошкільників з особливими потребами здоров'я	37
<i>Лавренова М.В., Кинів В.</i> Формування культури мовлення молодших школярів на уроках рідної мови	40
<i>Лалак Н.В., Олексик Я.</i> Особливості роботи вчителя початкових класів з батьками першокласників	42

жанрів дітям презентують художній образ, зосереджуючи увагу на способах вираження цього образу в різних літературних жанрах. Наприклад, стрижнем такого заняття може бути образ весни, який по-різному представлений в ліричній поезії, оповіданні, чарівній казці. Доповнять, збагатять його заклички, приказки, прислів'я, скоромовки, народні прикмети про весняні явища тощо.

Виокремлення видів занять з ознайомлення з художніми творами за літературними жанрами дає вихователям змогу представити різні жанри художньої словесної творчості, підійти до їх естетичного сприймання більш свідомо.

Водночас літературні заняття розрізняються за основним видом художньо-мовленнєвої діяльності, який педагог застосовує на занятті. Так, літературний твір дітям *читають* чи *розповідають*, і художньо-естетичне сприймання тексту буде основним видом діяльності на такому занятті. Основним видом художньої діяльності на інших заняттях може бути *художня комунікація*, тобто розмова вихователя з дітьми на основі прочитаного раніше твору. Подобається дітям такий вид заняття, як *літературні творчі ігри*, на яких дошкільнята стають співавторами казки чи розповіді, реалізують власну словесну творчість. Підсумкові заняття у формі *літературних вікторин* мають велике значення, оскільки дають змогу систематизувати здобутий раніше літературний досвід. Дітям дуже подобаються драматизації, *театралізації* за змістом літературних творів, малюки охоче декламують вірші, переказують фрагменти казок чи оповідань, імпровізують. Значне місце в сучасній методиці ознайомлення з художньою літературою посідають заняття, побудовані на *застосуванні синтезу мистецтв*. Естетичні враження від сприймання, наприклад, поетичного твору в музичному супроводі дитина може відтворити на такому занятті в малюванні, аплікації або танцювально-ритмічних рухах. Акцентуація уваги педагога на видах художньо-мовленнєвої діяльності спрямовує на вдосконалення методичних аспектів літературних занять, дає змогу максимально повно використати інтелектуальний, художній, мовний потенціал літературних творів.

Барна Х.В., старший викладач

Особливості розвитку зв'язного мовлення дошкільників в процесі розповіді

Одним із пріоритетних напрямів навчально-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку є формування у них зв'язного мовлення, вміння самостійно складати різного типу розповіді про бачене, пережите, результати своєї діяльності.

Проблема розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку досліджувалась у різних напрямках багатьма вченими (Бородич А.М.,

Гавриш Н.В., Гербова В.В., Гвоздєв О.М., Коніна М.М., Леушина Г.М., Лешенко О.М., Орланова Н.П., Ушакова О.С.). Було розкрито види, методичку навчання розповідання, висвітлено зміст, методи, прийоми, форми та засоби розвитку зв'язного мовлення в дітей дошкільного віку.

Розповідь є однією з форм монологічного мовлення, під якою розуміють повідомлення про факти дійсності, що існують послідовно (Ельконін Д.Б.).

Лінгвістичні, тлумачні словники визначають розповідь як "функціональний тип мовлення, для якого характерний послідовний виклад подій з погляду оповідача, наголошування на часі їх здійснення; усне словесне повідомлення про когось, що-небудь.

Лінгвісти (Ахмедов В.О., Барінова Е.О., Головін Б.М., Колшанський Г.В., Лосєв М. та ін.) визначають розповідь як текст, в якому речення перебувають у відношенні послідовності, що виражена співвідносністю модальних планів (предикатив).

На думку педагогів (Богуш А.М., Бородич А.М., Короткова Е.П., Ніколайчева А.П., Сохін Ф.О., Тихєєва Є.І. та ін.) розповідь — зв'язний виклад у розгорнутій словесній формі, що характеризується самостійним вибором змісту і форми; мовлення — повідомлення про факти і події, що відбуваються в певній послідовності, розгортаються в часі; літературний жанр, що відрізняється малим розміром, невеликою кількістю персонажів, динамічним розвитком сюжету; зв'язний розгорнутий виклад якогось факту.

Сучасна лінгводидактика визначає, що розповідь - самостійно розгорнутий дитиною виклад певного змісту в будь-якій літературно-мовленнєвій формі. Для навчання дітей дошкільного віку пропонує усні тексти, дискурси, що існують у різних мовленнєвих жанрах (типах висловлювання), які зумовлюються функціональним призначенням і залежать від ситуації: опис, повідомлення, міркування.

Матеріалом для розповіді слугують казки, оповідання, епізоди з навколишнього життя. У процесі розповіді створюється безпосередній контакт розповідача зі слухачами, що дозволяє враховувати характер дитячих сприймань і реагувати на них, давати необхідні пояснення і доповнення. У розповіді є три частини: зав'язка, кульмінація, розв'язка. Щоб дитина навчилася створювати розповідь, вона повинна знати її структуру, роль зав'язки, кульмінації, розв'язки.

Л.П.Федоренко класифікує розповіді таким чином: розповідь про події (які щойно відбулися; що відбулися раніше); розповідь про предмети (які спостерігаються в даний момент, по пам'яті); розповідь за картиною (статичною, рухомою); розповідь за змістом кінофільму.

Одним із видів монологічного мовлення є розповідь за уявою (творча розповідь). Л.П.Федоренко класифікує творчі розповіді таким чином:

творча розповідь за картиною; контамінація на теми художніх творів; вільна розповідь. Творча розповідь за картиною — розповідь, в якій діти домислюють початок або закінчення подій, що зображені на картині.

Контамінація на теми художніх творів — розповідь про епізод художнього твору від першої особи. Вільна розповідь полягає в тому, що дітям дається повна свобода складання казки чи оповідання.

Т.О.Ладиженська всі види розповіді класифікує за змістом (фактичні, творчі); за джерелом висловлювання (розповіді на основі пережитого, почутого).

Л.А.Горбушина, А.П.Ніколаїчова виокремлюють такі види розповідей: дослівний переказ невеликих за об'ємом казок і оповідань; розповідь близько до тексту (із збереженням стилю твору) великих за об'ємом і більш складних за змістом казок і оповідань; творчі розповіді; розповідь-зразок.

І.К.Бархін і А.В.Міртов виокремлюють розповіді за задумом, так звані “вигадані розповіді” (за початком, ілюстрацією і т.ін.). Вони корисні для розвитку в дітей здатності до словесної імпровізації, здатності надзвичайно важливого для розвитку вміння говорити вільно.

У дошкільній лінгводидактиці склалася своя класифікація розповідей (Богуш А.М., Бородич А.М., Виноградова Н.Ф., Ворошніна Л.В., Короткова Е.П., Лаврик М.С., Лещенко О.Д., Лещенко О.М., Орланова Н.П., Тихеева Є.І. та ін.). Розповіді поділяються за змістом на фактичні й творчі; за метою — на словесній і наочній основі; за формою — на сюжетні та описові. Фактичні розповіді — це відтворювання реальних подій, що були в житті дитини. До цього виду розповідей, на думку А.М.Богуш і О.М.Лещенко, можна віднести переказ, опис, сюжетну розповідь про зображене на картині, про подію з досвіду. А.М.Бородич відносить до фактичних розповідей: розповідь за спостереженням (опис предмета, картинки, явища); розповідь по пам'яті, переказ. О.І.Соловйова класифікує фактичні розповіді таким чином: розповіді про власні спостереження і переживання; переказ; розповідь з використанням картини. Ф.О.Сохін відносить до фактичних розповідей: розповідь за картиною, про іграшки, з досвіду. Е.П.Короткова серед фактичних розповідей виокремлює розповіді за уявою, по пам'яті.

Другу групу складають творчі розповіді, які створюються при активній роботі уяви. На думку О.М.Лещенко, є два види творчих розповідей: закінчення розповіді, що була розпочата вихователем; розповідь на задану тему. Отже, всі розповіді можна класифікувати таким чином: за змістом (фактичні, вигадані), за формою (описові, сюжетні), за метою (на наочній, словесній основі).

До розповіді ставляться певні вимоги. Так, Ф.О.Сохін відзначає, що розповідь повинна бути довільною; вона має плагуватися, повинні

накреслюватися віхи, за якими буде розгортатися розповідь. Формування цих здібностей у простих формах зв'язного мовлення слугує основою переходу до складніших її форм (наприклад, творчих розповідей).

А.М.Бородич висуває такі вимоги до розповідей: зв'язність, зрозумілість слухачам; достовірність, правильне відображення об'єктивної дійсності; стислість; самостійність; розповіді повинні бути у повному розумінні монологом і не перериватися додатковими запитаннями педагога; виразність; послідовність; цілеспрямованість.

Н.Г.Смольникова і О.С.Ушакова відзначають, як вимоги до розповіді, такі якості: розгорнутість, довільність, усвідомленість, взаємозв'язок окремих частин висловлювання. Саме ці якості дають можливість вибірково користуватися мовленнєвими засобами, що найбільш точно висловлюють задум мовця і які підходять для даного висловлювання.

Отже, навчання розповідання сприяє розвитку логіки мислення (встановлення причинно-наслідкових зв'язків) і виховання почуттів. У процесі навчання розповідання вирішується завдання практичного підведення до усвідомлення того, що людська мова — дисфетна, тобто складається з окремих одиниць — слова, фрази; що мова лінійна (кожне нове слово йде за попереднім і кожна нова фраза — за попередньою фразою у відповідній логічній послідовності). Задля того, щоб скласти розповідь потрібно висловити свої думки за певними нормативними законами.

Добош О.М., к.пед.н., доцент

Підготовка майбутніх вихователів ДНЗ до управлінської діяльності

На сучасному етапі управління дошкільним навчальним закладом вимагає від керівника наукової компетентності, майстерності та постійного вдосконалення. Ефективність виконання функціональних обов'язків керівником дошкільного навчального закладу перебуває у прямій залежності від рівня його професіоналізму. Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» особа, яка має вищу освіту не нижчу від освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», стаж роботи у галузі дошкільної освіти не менше як три роки, а також організаційні здібності може призначатися керівником ДНЗ. Таким чином, кожен студент, котрий отримує диплом за III освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст» повинен мати знання, вміння та навички управлінської діяльності.

На сьогоднішній день до сукупності характерних традиційних рис управлінця-професіонала, таких як ініціативність, етичність, довіра до підлеглих, комунікабельність, компетентність, набувають значення і такі, як уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здатність

З Б І Р Н И К ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*XIX щорічної науково-практичної конференції викладачів, аспірантів,
співробітників та студентів*

**«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ»**

*Секція. Актуальні проблеми дошкільної освіти: інноваційні шляхи їх
вирішення*

Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Times New Roman
Тираж 50 прим.

Редакційно-видавничий центр
Мукачівського державного університету
89600, м.Мукачево, вул.Ужгородська, 26
Телефон/факс (03131) 2-11-09
© Мукачівський державний університет